

Масицька Т. Особливості залежних компонентів предикатів стану в прозових творах Йосипа Струцюка // Лінгвостилістичні студії. 2018. Вип. 8. С. 87–96.

Masytska T. The Peculiarities of the Dependent Components of the Predicatives of State in Iosyp Strutsiuk's Prose // Lingvostilistični studii. 2018. Iss. 8. P. 87–96.

УДК 811.161.2'367.625: 821.161.2(477.82)'06-3.09Струцюк

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛЕЖНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРЕДИКАТІВ СТАНУ В ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ЙОСИПА СТРУЦЮКА

Тетяна Масицька

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті проаналізовано семантико-синтаксичні особливості залежних компонентів предикатів стану. Встановлено, що семантико-синтаксична залежність компонентів семантико-синтаксичної структури простого семантично елементарного речення – це їхня здатність залежати від ознакового слова в реченнєвій конструкції. Предикати стану зумовлюють переважно семантико-синтаксичну залежність суб'єкта стану, відображають самостійну, автономну ознаку предмета. За семантичним критерієм виокремлено групи предикатів стану. Схарактеризовані та визначені групи суб'єктних та об'єктних залежних компонентів, умотивованих предикатами стану.

Ключові слова: структура речення, предикат стану, залежний суб'єкт стану, залежний об'єкт стану.

Вступ. У мовознавстві другої половини ХХ – початку ХХІ століть спостерігаємо активне зацікавлення лінгвістів граматиною, що пояснює особливості структури та семантики реченнєвих конструкцій і спрямовує увагу на компонентний аналіз реченнєвих конструкцій. Зорієнтованість на семантико-синтаксичний аспект речення вможливила виокремити в його структурі семантико-синтаксичну залежність [10], яка чітко ілюструє структуру реченнєвих одиниць. Семантико-синтаксична залежність компонентів у структурі простого семантично елементарного речення – це їхня здатність залежати від ознакового слова, яку в складних конструкціях експлікують сполучники й сполучні слова, у простих ускладнених реченнях – прийменники.

У дослідженні семантико-синтаксичної структури речення потрібно спрямувати увагу на залежні компоненти, зумовлені різнотипними предикатами. Предикат і залежні від нього субстанційні компоненти утворюють реченнєву конструкцію. Предикати стану становлять своєрідну з погляду синтаксичних і морфологічних ознак групу, тому привертають увагу дослідників [1; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 10–12]. Водночас залишені поза увагою залежні субстанційні компоненти, зумовлені предикатами стану. Аналіз субстанційних складників речення удокладнює розуміння граматичних явищ у структурі речення.

Мета дослідження – виокремлення лексичних груп предикатів стану і з'ясування семантико-синтаксичних особливостей їхніх залежних субстанційних компонентів.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження послуговували прозові твори Йосипа Струцюка, із яких відібрані реченнєві конструкції з предикатами стану. Як основні методи дослідження використано *описовий метод* із властивими йому прийомами зовнішньої і внутрішньої інтерпретацій – для докладного, побудованого на комунікативно-прагматичних параметрах аналізу фактичного матеріалу та лінгвістичної систематизації мовних одиниць; *системно-класифікаційний метод*, що дав змогу ґрунтовно проаналізувати реченнєві конструкції. Метод *функційного аналізу* слугував для з'ясування семантико-синтаксичних функцій субстанційних залежностей; прийом *компонентного аналізу* – для диференціації предикатів і виокремлення семантичних груп; прийом *компаративного аналізу* – для виявлення в реченнєвих конструкціях диференційних семантико-синтаксичних ознак залежностей суб'єкта й об'єкта стану.

Результати дослідження та дискусія. Предикати стану виокремлюють за синтаксичними і морфологічними ознаками. Стани безпосередньо пов'язані з часовими характеристиками, зреалізовані в тому відрізкові часу, із яким співвіднесені, та виражають тимчасову характеристику предмета. Певний стан як властивість якогось предмета – змінна величина. Він передбачає, що цей предмет може перебувати і в інших станах. Стан є чимось плинним, непостійним, а не характерною ознакою предмета, що відтворює його внутрішню сутність. Він охоплює деякий проміжок часу на часовій осі, що зумовлює відсутність членування його впродовж певного періоду на окремі випадки. Стан стосується окремих часових проміжків, а не точок на часовій осі, триває й не зазнає протягом деякого часового проміжку таких змін, що б засвідчили його перехід до іншого стану [4, с. 98].

Предикати стану зумовлюють переважно семантико-синтаксичну залежність суб'єкта стану, відображають самотійну, автономну ознаку предмета. Стан формує певний носій. На думку І. Р. Вихованця, предикати стану орієнтовані на «пасивний» суб'єкт [4, с. 98] (пор. думку О. І. Бондаря, який має широкий погляд на розуміння стану і зараховує до предикатів стану не лише поняття із семантичним показником «щось відчувати» (про істоти), а й поняття, що репрезентують будь-які ознаки з властивим їм гомогенним, постійним виявом в окремому часовому проміжку. Дослідник вилучає з цієї групи лише дієслова, що вказують на дію або процес, зумовлені певним станом, і вважає, що ті самі слова залежно від контексту можуть виступати як різні предикати [1, с. 122–123]). О. Г. Межов виокремив стативні предикати і зазначив, що їхньою особливістю є ознака фазовості – такого способу існування, за якого в кожний момент виникає новий етап, а попередній відходить разом із попереднім проміжком часу.

Ознака фазовості як сукупності фаз, котрі постійно змінюють одна одну, найхарактерніша для семантики предикатів дії та процесу [11, с. 81]. Дослідник характеризує предикати стану через призму теорії валентності, зазначаючи, що ці предикати є переважно одно- і двовалентними [11, с. 80–96].

Основну групу предикатів стану становлять незмінні слова, які переважно зараховують або до слів категорії стану як окремої частини мови, або до предикативних прислівників [13, с. 90; 5, с. 399–421; 12, с. 440–443; 2, с. 155]. Предикати стану, виражені дієслівними формами часу та способу, функціонують у позиції співвідносного з присудком головного члена односкладних речень. Форми часу і способу зреалізовані в них аналітично, за допомогою синтаксичної морфемі-зв'язки *бути* або синтаксичних напівморфем *ставати*, *робитися*. Основну частину слів категорії стану формують прислівники. У сучасній українській мові відприслівникові деривати нараховують близько ста одиниць: *безлюдно, близько, боляче, важко, весело, видно, відомо, відрадно, грішно, жалко, затишно, кривдно, легко, людно, лячно, помітно, радісно, смішно, соромно, сумно, тяжко* та под. (1). Периферію цього розряду слів утворюють співвідносні з прислівниками та іменниковими відмінковими формами одиниці, що, виконуючи предикативну функцію, втратили зв'язок із парадигмою відмінювання [4, с. 98]. До них належать слова *біда, гріх, диво, досада, жаль, кривда, лихо, лінь, пора, сором* та ін. (1), окремі з яких, функціонуючи в групі предикативних слів, набувають власне-прислівникових ознак. Про це свідчить утворення спільних морфологічних і синтаксичних особливостей відприслівникових та відіменниково-відприслівникових предикатів стану в реченнях: ***Жаль; Сором!*** і ***Мені зовсім не жаль; Якщо ж ми не прийдемо, то сором нам.*** Предикатам стану цієї групи в позиції співвідносного з присудком головного члена односкладних речень властиві дієслівні граматичні категорії: теперішній, майбутній і минулий час: *легко – буде легко – було легко* і спосіб: *було б легко*, а також особа і число (третя особа однини), що робить їх спорідненими з одноособовими власне-дієсловами. Дієслівні категорії в предикатних словах стану виражені не синтетично (за допомогою флексій або інших морфем морфологічної одиниці), а аналітично (за допомогою аналітичних синтаксичних морфем / напівморфем: *бути, ставати, робитися*). Предикативні слова стану мають властиву дієслову формально-синтаксичну функцію співвідносного з присудком головного члена односкладних речень і семантико-синтаксичну функцію предикатної синтаксеми, напр.: *Трохимові Грицаю було ніяково за Івана* (2, с. 53). Аналізуючи особливості відприслівникових та відіменниково-відприслівникових дериватів як предикатів стану, І. Р. Вихованець відзначив: «Предикати стану як відприслівникові та відіменниково-відприслівникові деривати не поєднуються із суб'єктними синтаксемами, вираженими іменником у формі називного відмінка» [4, с. 100]. Ці одиниці

зумовлюють властиву власне-дієсловам лівобічну семантико-синтаксичну суб'єктну залежність стану, а також у деяких випадках правобічну об'єктну залежність. Для них характерні такі синтаксичні функції: 1) головний член односкладних речень; 2) центральна синтаксема семантико-синтаксичної структури елементарного простого речення; здатність вмотивовувати суб'єктну та об'єктну залежності. За цими ознаками предикати стану, похідні від прислівникових та іменниково-прислівникових форм, належать до аналітичних дієслів.

За семантичним критерієм предикати стану утворюють такі основні групи:

1) вираження фізичного стану предикативними прислівниками *боляче, важко, душно, жарко, легко, морозно, млосно, тепло, тяжко, холодно* та ін. (1);

2) вираження фізичного стану дієсловами *батьоритися, дрижати, дрімати, знемагати, куняти, лихоманити, марити, морозити, нездужати, нудити, скніти, паморочитися, слабувати, температурити, терпіти, тремтіти, трусити, трясти* й под. (1);

3) позначення емоційно-психічного стану, психофізичного переживання особи предикативними прислівниками *важко, весело, відрадно, кривдно, легко, лячно, радісно, смішно, соромно, страшно, сумно, тяжко* й под. (1);

4) позначення емоційно-психічного стану, психофізичного переживання особи предикативними іменниками *біда, гріх, диво, досада, жаль, кривда, лихо, лінь, сором* та ін. (1);

5) позначення емоційно-психічного стану, психофізичного переживання особи дієсловами *бентежити, блаженствувати, божеволіти, вабити, вагатися, веселитися, вередувати, відбентежити, відкохати, відмріяти, відревнувати, відхвилювати, вражати, гніватися, гнівити, гордитися, гордувати, губитися, дивувати, досадувати, жаліти, жахатися, журитися, заздрити, засуджувати, захоплюватися, злоститися, кохати, любити, мріяти, ненавидіти, нервувати, нехтувати, ніяковіти, нудитися, нудьгувати, милуватися, ображатися, обурюватися, перебентежити, подобатися, покохати, полюбити, поревнувати, печалитися, пишатися, полонити, ревнувати, розкохати, розлюбити, розхвилювати, сердитися, скучати, соромитися, страшитися, стримуватися, сумніватися, сумувати, тішитися, тривожитися, тужити, хвилювати, хитрувати, чванитися, шанувати* та под. (1);

6) вираження інтелектуального стану предикативними прислівниками *відомо, зрозуміло, незрозуміло, сумнівно, ясно, знаки, невтямки* та ін. (1);

7) вираження інтелектуального стану дієсловами: *знати, вважати, пам'ятати, розуміти, сумніватися, тямити* й под. (1).

Залежні суб'єкт й об'єкт стану, зумовлені предикатами зі значенням емоційного вираження почуття, у прозі Йосипа Струцюка позначають

здебільшого істот, напр.: *Мій батько тебе пошкодував* (2, с.17); ...[Надійка] *на всіх буде гніватися...* (2, с.18); ...*ваша дружина розсердилася [на мене]?* (2, с. 9); *Максим не любив його [батька]* (3, с. 41); [Ти] *Його й не пошкодуй* (3, с.132); ...*вона [Віталіна] тебе вподобала...* (3, с.46). Залежний об'єкт стану має також предметне вираження, напр.: ...*Іван Дроботько не любив борщ з грибами...* (3, с. 100).

Предикати стану, виражені відприслівниковими дериватами *боляче, важко, весело, видно, відомо, відродно, грішно, жалко, затишно, кривдно, легко, лячно, помітно, радісно, смішно, соромно, сумно, тяжко* та под. (1), вмотивовують залежність суб'єкта стану: *Мені <...> стало якось незбагненно радісно...* (3, с. 142); [Лукії] *Моторошно стало* (3, с. 123); – *Мені гидко...* (2, с. 56); *І дітям нараз стало сумно* (3, с. 164). Іноді ці предикати можуть зумовлювати об'єктну семантико-синтаксичну залежність: *Наразі їй стало його шкода* (2, с. 30).

Предикатні компоненти *біда, гріх, досада, жаль, лихо, лінь, пора, сором* і под. (1) вмотивовують залежність суб'єкта стану, що зреалізована переважно іменниками-назвами осіб, напр.: *Мені сором за тебе*. Предикати *видно, відомо, жалко, помітно* та ін. визначають суб'єктну залежність стану у формі давального відмінка, виражену суб'єктною синтаксею, напр.: [Людя] *Видно було, що злякався* (2, с. 65).

У сучасній українській мові існує така закономірність: семантико-синтаксична залежність суб'єкта стану, виражена давальним відмінком, у мовленні представлена іноді імпліцитно. У досліджуваних творах спостерігаємо як імпліцитний: *Цікаво [мені]* (2, с. 56); – *Шкода [мені]...* (3, с. 47); *Нестерпно [Олесі] гаряче* (2, с. 59); ...*на душі чомусь моторошно* (2, с. 17); *Жаско стало* (2, с. 70), так і експліцитний залежний суб'єкт стану: ...*тобі на горбу було нелегко* (3, с. 4); – *Мені гидко* (2, с. 56).

Дієслівні предикати стану, що позначають емоційно-психічний стан, психофізичне переживання особи, зумовлюють суб'єктну семантико-синтаксичну залежність, представлену суб'єктною синтаксею у формі називного відмінка: ...*він [Максим] не сумнівався* (2, с. 9); ...*це дуже нервує німців* (2, с. 9); – [Антін] *Здурів ... здурів* (2, с. 16); *Бог трійцю любить* (2, с. 44); ...[Надійка] *не капризувала* (2, с. 18); *Звичайно, [Катька] сердилася ...* (2, с. 29); *Щось дитина занедужала...* (2, с. 40); – [Я] *Боюся* (2, с. 41); ...[жінка] *ніби зніяковіла* (2, с. 45); *Коли [Оксана] отямилася, то перепудилася...* (2, с. 55); *Схоже, Катька не розгубилася...* (2, с. 56); – *Завіщо ми так мучимося?* (2, с. 60); ...[жінка] *збожеволіла* (3, с. 142); – [Ти] *Не хвилюйся...* (3, с. 133); *Хлопець спочатку чомусь зніяковів...* (3, с.159); *І зараз комсомольський вождь зовсім не знітився* (2, с. 69); ...*вона [Віталіна] від того дуже зрадіє* (3, с. 48); – *Ти розсердився?* (3, с. 194); ...[Максим] *злякався* (3, с. 69).

У межах семантико-синтаксичної залежності суб'єкта стану виокремлюємо чотири різновиди:

1) семантико-синтаксична залежність суб'єкта всеохопного стану, напр.: – *Як тільки смеркне* (2, с. 27); *Почало сутеніти* (3, с. 70); *Надворі вже темно* (3, с.38); 2) семантико-синтаксична залежність суб'єкта якісного стану: *...вона <...> була сердита* (2, с. 36); *То була найгарніша дівчина...* (2, с. 5); *... [Катька] була вже стомлена...* (2, с. 16); *...молода винна...* (2, с. 19); *...ти жорстокий* (3, с. 28); 3) семантико-синтаксична залежність суб'єкта кількісного стану, напр.: *Їх було троє: вона, син і донька* (2, с. 4); *Їх було двоє* (2, с. 23); *Їх було четверо: крім двох братів, ще зв'язкова Олеся, стрілець Нечай і ройовий Богдан* (2, с. 58);) семантико-синтаксична залежність суб'єкта стану-відношення: *[Я] гарніша від Олесі Коляди?* (2, с. 22); – *Колумб і Хейердал були старші од нас* (3, с. 171); *Я був од Сергійка на два роки молодший* (3, с. 172) (пор. думку О. Г. Межова, який виокремлює «двовалентні стативно-компаративні предикати (стану-відношення)» [11, с. 84]).

Суб'єктна семантико-синтаксична залежність, спричинена предикатами стану, у прозі Йосипа Струцюка найчастіше зреалізована суб'єктом стану (суб'єктом всеохопного стану, суб'єктом якісного стану, суб'єктом кількісного стану і суб'єктом стану-відношення) у таких групах:

1) особи, виражені власними назвами, напр.: *Максимові стало легше* (3, с. 70); *Трифон <...> злякався* (3, с. 65); *...сердився Кузьма* (2, с. 87); *Зонька раділа найбільше...* (2, с. 109); *Ягайло зрадів навіть...* (2, с. 195); 2) особи, виражені загальними назвами, напр.: *...дівчатам це дуже сподобалося* (3, с. 47); *...мужики веселилися...* (3, с. 34); *... дитина <...> простудилася* (2, с. 40); *...деякі школярі залишилися також невдоволені* (3, с. 163); 3) особи, іменовані за родом виробничої/професійної діяльності, напр.: *Водій <...> мовчазний* (2, с. 4); *... фельдшерка <...> п'яніє...* (3, с. 71); 4) номінації фауни, напр.: *...[лебеді] перед тим одужували й поправлялися ...* (3, с. 164); *...[сорока] <...> сказалася* (2, с. 74); 5) предмети, напр.: *...заячий хвіст довший од зимового дня* (2, с. 28); *Село <...> терпіло* (2, с. 72); *А степ – широкий...* (2, с. 96); 6) абстрактні номінації, напр.: *То був такий чудовий час!* (2, с. 5); 7) імпліцитне вираження залежного суб'єкта, напр.: – *Не пошкодуєте* (2, с. 109); – *А то якось і розсердилися навіть* (3, с. 214).

Залежний суб'єкт стану переважно виражений іменниками: *А Петруньо Семенюк аж образився...* (3, с. 35); *...собаці погано не буде* (3, с. 204); *...вода була солона* (2, с. 95) та займенниками, напр.: *... я зовсім розгублювався* (2, с. 147); *А згодом мені <...> стало нецікаво...* (3, с. 146); – *Мені ніяково...* (3, с. 18); *... він не розгубився...* (3, с. 21); *...той знітився* (3, с. 173); *Я так його (цебто мене) люблю...* (3, с. 172); *...я і так уже втомисся...* (3, с. 176); *Вона вся трусилася...* (3, с. 28).

Об'єктна семантико-синтаксична залежність репрезентована об'єктом стану (об'єктом якісного стану, об'єктом стану-відношення). Її зреалізують переважно іменники та займенники в таких групах: 1) особи, виражені власними назвами, напр.: *Трохимові Грицяю було*

ніяково за Івана (2, с. 53); 2) особи, виражені загальними назвами, напр.: *...Динара ненавидить мужчин* (3, с. 14); 3) предметне значення, напр.: *...дівчиську <...> потрібні його гроші..* (3, с. 134); 4) абстрактні номінації, напр.: *...вона [Динара] просто не любить <...> наші мужські розмови* (3, с. 13); *...і гріха не боїться!* (3, с. 36).

Суб'єктні й об'єктні залежні компоненти зреалізовані граматичними засобами вираження – відмінковими формами. Залежний суб'єкт стану в прозових творах Йосипа Струцюка експлікований називним (найчастіше), родовим і давальним відмінками, об'єкт стану – переважно знахідним відмінком. Відмінок багатьма своїми параметрами відображає найтиповіші явища граматичної структури сучасної української мови, є необхідним компонентом речень і репрезентує способи перегрупування залежних компонентів речення та механізм взаємодії семантики, синтаксису і морфології.

Висновки та перспективи дослідження. Структурна організація простого речення та його компонентів сформована предикатом і його здатністю зумовлювати семантико-синтаксичну залежність. Від семантики предиката, його реченнєвотвірних властивостей залежить не тільки структура окремої реченнєвої моделі та її складників, а також і їхня семантична характеристика. Предикати стану формують реченнєві конструкції, у яких зреалізована семантико-синтаксична залежність суб'єкта стану. Окрема група предикатів зумовлює також залежний об'єкт стану. Субстанційні залежні компоненти, відповідно до класу предиката, систематизовано й виокремлено залежний суб'єкт стану, який диференційовано на суб'єкт всеохопного стану, якісного стану, кількісного стану й стану-відношення. Об'єктна семантико-синтаксична залежність репрезентована об'єктом стану, який диференційовано на об'єкт якісного стану та об'єкт стану-відношення. Лексичний діапазон вираження залежних компонентів у прозових творах Йосипа Струцюка охоплює ємні семантичні групи. Перспективним вважаємо дослідження залежних компонентів формально-синтаксичної структури речення, що ґрунтуються на синтаксичних зв'язках.

Список використаних джерел та їх умовних сорочень

- 1 – Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда Київ: Наук. думка, 1970–1980.
- 2 – Струцюк Й. Г. Цвіт дикої шандри: повісті, оповідання. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2008. 164 с.
- 3 – Струцюк Й. Г. Усе не так просто. Луцьк: ВМА «Терен», 2010. 272 с.

Список використаної літератури

1. Бондар О. І. Семантична класифікація предикатів на функціонально-когнітивній основі // Мовознавство. 2009. № 3–4. С. 118–125.
2. Булахов М. Г., Жовтобрюх М. А., Кодухов В. И. Восточно-славянские языки. Москва: Просвещение, 1987. 304 с.

3. Бульгіна Т. В. К построению типологии предикатов в русском языке // Семантические типы предикатов / отв. ред. О. Н. Селиверстова. Москва: Наука, 1982. С. 7–82.
4. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ: Наук. думка, 1992. 224 с.
5. Виноградов В. В. Русский язык: (Граммат. учение о слове). Москва; Ленинград: Учпедгиз, 1947. 784 с.
6. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. Київ: Наук. думка, 1991. 192 с.
7. Городенська К. Г. Семантична багатоплановість суб'єкта стану // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Володимира Винниченка. 2001. Вип. 31. С. 149–153.
8. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.
9. Кавера Н. В. Семантична типологія предикатів стану: автореф. ... канд. філол. наук. 10.02.01. Київ, 2008. 24 с.
10. Масицька Т. Є. Типологія семантико-синтаксичних реченнєвих залежностей. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2016. 416 с.
11. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць. Луцьк: Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 464 с.
12. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій. Вид. 2-ге, переробл. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2004. 393 с.
13. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность. 4-е изд. Москва: URSS, 2008. 427 с.
14. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ: Вид. центр «Академія», 2004. 408 с.

References

1. Bondar, O. I. (2009). Semantychna klasyfikatsiia predykativ na funktsionalno-kohnityvnii osnovi [Semantic classification of predicates on a functional-cognitive basis]. *Movoznavstvo*, 3–4, 118–125. [in Ukrainian].
2. Bulahov, M. G., Zhovtobrjuh, M. A., Koduhov, V. I. (1987). Vostochno-slavjanskije jazyki [East-Slavic languages]. Moskva: Prosveshhenie. [in Russian].
3. Bulygina, T. V. (1982). K postroeniju tipologii predikatov v russkom jazyke [To building a typology of predicates in the Russian language]. In Seliverstova, O. N. (Ed.). *Semanticheskie tipy predikatov* [Semantic types of predicates]. Moskva: Nauka. [in Russian].
4. Vykhoanets, I. R. (1992). Narisy z funktsionalnoho syntaksysu ukrainskoi movy [Essays of the functional syntax of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
5. Vinogradov, V. V. (1947). Russkij jazyk: (Grammat. uchenie o slove) [Russian language: (Grammat. doctrine of the word)]. Moskva; Lenynhrad: Uchpedgiz. [in Russian].
6. Horodenska, K. H. (1991). Deryvatsiia syntaksychnykh odynyts [Derivation of syntactic units]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
7. Horodenska, K. H. (2001). Semantychna bahatoplanovist subiekta stanu [Semantic multiplicity of the subject of the state]. *Naukovi zapysky. Seriia: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*, 31, 149 – 153. [in Ukrainian].
8. Zahnitko, A. P. (2011). Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy. Morfolohiia. Syntaksys [Theoretical grammar of the Ukrainian language. Morphology. Syntax]. Donetsk: TOV «VKF «BAO». [in Ukrainian].
9. Kavera, N. V. (2008). Semantychna typolohiia predykativ stanu [Semantic typology of predicates of state]: *Extended abstract of the candidate's*. Kyiv. [in Ukrainian].

10. Masytska, T. (2016). Typolohiia semantyko-syntaksychnykh rechennievykh zalezhnosti [The typology of semantic-syntactic sentence dependencies]. Lutsk: PVD «Tverdynia». [in Ukrainian].

11. Mezhov, O. H. (2012). Typolohiia minimalnykh semantyko-syntaksychnykh odynyt [The typology of minimal semantic-syntactic units]. Lutsk: Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. [in Ukrainian].

12. Mirchenko, M. V. (2004). Struktura syntaksychnykh katehorii [The structure of syntactic categories]. Lutsk: RVV «Vezha» VDU im. Lesi Ukrainky. [in Ukrainian].

13. Shherba, L. V. (2008). Jazykovaja sistema i rechevaja dejatel'nost' [Language system and speech activity]. Moskva: URSS. [in Russian].

14. Shulzhuk, K. F. (2004). Syntaksys ukrainskoi movy [Syntax of the Ukrainian language]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademii». [in Ukrainian].

Масицкая Татьяна. Особенности зависимых компонентов предикатов состояния в прозе Иосифа Струцюка. В статье проанализированы семантико-синтаксические особенности зависимых компонентов предикатов состояния. Семантико-синтаксическая зависимость компонентов семантико-синтаксической структуры простого семантически элементарного предложения – это их способность зависеть от предикатов в конструкции предложения. Предикаты состояния обуславливают преимущественно семантико-синтаксическую зависимость субъекта состояния, выражают самостоятельные, автономные признаки предмета. По семантическому критерию выделены группы предикатов состояния. Определены и охарактеризованы группы субъектных и объектных зависимых компонентов, обусловленные предикатами состояния.

Ключевые слова: структура предложения, предикат состояния, зависимый субъект состояния, зависимый объект состояния.

Masytska Tetiana. The Peculiarities of the Dependent Components of the Predicatives of State in Iosyp Strutsiuk's Prose. The article analyzes the theoretical and practical aspects of the semantic-syntactic peculiarities of the dependent components of the predicatives of state. The study has revealed that the semantic-syntactic dependence of the components of the semantic-syntactic structure of a simple sentence is their specificity to depend on the predicates of a sentence. The predicatives of state determine the semantic-syntactic dependence on the state of a subject and reflect the independent autonomous features of the subject. Predicatives of state are focused on the passive subject. In some cases these predicatives manifest their dependence on the object. Predicatives of state form the following main groups according to the semantic criteria: 1) the predicates expressing the physical condition by predicative adverbs *boliache, vazhko, dushno, zharko, lehko, morozno, mlosno, teplo, tiazhko, kholodno* etc.; 2) expressing the physical condition by the verbs: *badorytysia, dryzhaty, drimaty, lykhomanyty, maryty, nezduzhaty, nudyty, sknity, slabuvaty, temperaturyty, terpity, tremity, triasty*; 3) designation of the emotional and psychological state, psychophysical feelings of the person by the predicative adverbs *vazhko, veselo, vidradno, kryvdno, lehko, liachno, radisno, smishno, soromno, strashno, sumno, tiazhko*; 4) designation of the emotional and psychological state, psychophysical feeling of the person by predicate nouns *bida, hrikh, dyvo, dosada, zhal, lin, sorom*; 5) designation of the emotional and psychological state, psychophysical feelings of the person by the verbs *bentezhyty, vahatysia, hnivatysia, kokhaty, nenavydity, pechalytysia* etc.; 6) expression of the intellectual state by predicative adverbs *vidomo, zrozumilo, nezrozumilo, sumnivno* etc.; 7) expression of the intellectual state by verbs *znaty, vvazhaty, pamiataty, rozumity* etc. The predicatives of state form the sentence constructs in which the semantic-syntactic dependence of the subject of state is actualized. The above-mentioned groups of the dependent components of

predicative of state are considered on the materials from the prose works by Iosyp Strutsiuk. The lexical range of the expression of dependent components in the prose of Joseph Strutsuk covers multifaceted semantic groups. Further research is suggested to study the dependent components of the formal-syntactic sentence structure, which are based on syntactic relationships.

Key words: structure of a sentence, predicative of state, dependent subject of state, dependent object of state.

Стаття надійшла до редколегії 21.02.2018